

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/135/2016
Identifikačné číslo spisu: 1111244913
Dátum vydania rozhodnutia: 23.02.2017
Meno a priezvisko: Mgr. Dušan Čimo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:1111244913.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne X. L., bývajúcej v B., zastúpenej splnomocnenkyňou FUTEJ & Partners, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Radlinského 2, v mene ktorej koná ako konateľ advokát JUDr. Daniel Futej, CSc., proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Národná banka Slovenska, Bratislava, Imricha Karvaša 1, o 18 398,50 € s príslušenstvom, vedenom Okresným súdom Bratislava I pod sp. zn. 10C/213/2011, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2015 sp. zn. 9Co 57/2014, 9Co 58/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 21. mája 2015 sp. zn. 9Co 57/2014, 9 Co 58/2014 v časti potvrdzujúcej rozsudok súdu prvej inštancie a v časti trov konania z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Vo zvyšku dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) zhora označeným rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 20. novembra 2013 č. k. 10C 213/2011-558 v napadnutej časti (čo do zamietnutia žaloby a nepriznania trov konania, popri ktorých rozhodnutiach prvoinštančný súd ešte zamietol návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom Európskej únie podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). Rovnako naložil s uznesením súdu prvej inštancie zo 16. januára 2014 č. k. 10C 213/2011-577, ktorým bola žalobkyňi uložená povinnosť zaplatiť súdny poplatok 20 € za podané odvolanie (s poukazom na položku č. 7a Sadzobníka súdnych poplatkov v zákone SNR č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „sadzobník“ a „poplatkový zákon“) a napokon žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Potvrdzujúce rozhodnutia odôvodnil vecnou správnosťou obidvoch preskúmaných rozhodnutí prvoinštančného súdu, v prípade rozsudku majú predovšetkým za to, že správnym bol názor o neporušení povinností žalovanej pri výkone verejnej moci, u uznesenia potom za to, že žalobkyňu stíhala poplatková povinnosť pre podanie odvolania až po nadobudnutí účinnosti novelizácie poplatkového zákona, ktorou bol opustený inštitút skoršieho vecného oslobodenia konaní vo veciach nárokov zo zodpovednosti za škodu spôsobenú pri

výkone verejnej moci (zákon č. 286/2012 Z. z.) a rozhodujúcim tu bol čas začatia odvolacieho konania, resp. urobenia podania začínajúceho také konanie (nie čas začatia konania ako celku).

2. Proti tomuto rozsudku podala dovolanie žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“). Navrhla zrušenie rozsudku odvolacieho súdu s vrátením veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie (? , takže tu šlo o zjavnú, nech aj v rámci dovolacieho návrhu výslovne nevyjadrenú požiadavku na zrušenie rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií). Dovolanie odôvodnila odňatím jej (postupom odvolacieho i prvoinštančného súdu) možnosti konať pred súdom podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“) a dovolacími dôvodmi uvedenými v § 241 ods. 2 písm. a/, b/ aj c/ O. s. p. Okrem iného namietala, že v odvolacom konaní jej bola odňatá možnosť konať pred súdom tým, že jej nebolo doručené vyjadrenie žalovanej k odvolaniu, čím došlo k porušeniu jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia Federálneho ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“), poukazujúc pritom aj na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež len „ESLP“) vo veci Trančíková proti Slovenskej republike z 13. januára 2015.

3. Žalovaná navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol alebo zamietol.

4. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však dovolanie bolo podané ešte pred 1. júlom 2016, podmienky jeho prípustnosti posúdil podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení O. s. p. Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

5. Najvyšší súd po zistení, že dovolanie bolo podané včas riadne zastúpenou stranou sporu, preskúmal rozsudok odvolacieho súdu, ako aj konanie, ktoré vydaniu takéhoto rozhodnutia predchádzalo a dospel k záveru, že ho treba čiastočne zrušiť.

6. Podľa § 236 ods. 1 O. s. p. šlo dovolaním napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

7. Podľa § 238 O. s. p. dovolanie bolo prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej (odsek 1). Dovolanie bolo prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa dovolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (odsek 2) a napokon tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak dovolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak šlo o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (odsek 3).

8. Podľa § 239 ods. 3 O. s. p. ustanovenia odsekov 1 a 2 (o prípustnosti dovolania proti uzneseniu - pozn. dovolacieho súdu) neplatili, ak šlo o uznesenie o príslušnosti, predbežnom opatrení, súdnych poplatkoch, oslobodení od súdnych poplatkov, prerušení alebo neprerušení konania, poriadkovej pokute, o znalcovskom, tlmočnom, o odmietnutí návrhu na zabezpečenie predmetu dôkazu vo veciach týkajúcich sa práva duševného vlastníctva a o trovách konania, ako aj o tých uzneseniach vo veciach

upravených Zákonom o rodine, v ktorých sa vo veci samej rozhoduje uznesením.

9. V prejednávanej veci dovolanie žalobkyne bolo nasmerované proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému dovolanie zásadne prípustné nebolo. Nešlo tu ani o prípad niektorej zo zákonom ustanovených výnimiek z pravidla, keďže dovolací súd v tejto veci doposiaľ nerozhodoval (a vylúčeným tak bolo i odchýlenie sa odvolacieho súdu od názoru vysloveného dovolacím súdom), odvolací súd vo výroku potvrdzujúceho rozsudku prípustnosť dovolania pre zásadný právny význam takéhoto rozhodnutia nevyslovil a vzhľadom k inému než spotrebiteľskému charakteru konania v tejto veci neprichádzala do úvahy ani možnosť predstavovaná potvrdením rozsudku o vyslovení neplatnosti (a neprijateľnosti) zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve.

10. Práve uvedené ale neplatí a dovolanie bolo (podľa skoršej úpravy procesného práva) prípustným (a tiež dôvodným) vtedy, ak bolo konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 ods. 1 O. s. p., ktoré spôsobovali tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd (ak je dovolanie podané včas a na to oprávnenou osobou) ex officio, čiže z tzv. úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.). Existenciu jednej z väd konania uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p., a to konkrétne vady uvedenej pod písm. f/ tvrdila aj žalobkyňa.

11. Podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. bolo dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

12. Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil strane (skôr účastníkovi konania) realizáciu tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok, resp. iný predpis procesného práva dával (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy, vyjadrovať sa k vykonaným dôkazom, vykonávať svoje práva a povinnosti prostredníctvom zvoleného zástupcu, právo na presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia, právo na doručenie odvolania, právo na možnosť vyjadriť sa k podanému odvolaniu, právo na doručenie vyjadrenia k odvolaniu a pod.).

13. V prejednávanej veci je z obsahu spisu zrejmé, že odvolanie žalobkyne proti rozsudku súdu prvej inštancie bolo preukázateľne doručené žalovanej (stalo sa tak 20. januára 2014, por. č. I. 576 spisu s doručenkami k nemu pripojenými). Žalovaná sa k odvolaniu i písomne vyjadrila (tu por. č. I. 586-590 p. v.), no takéto jej vyjadrenie, hoci obsahovalo skutkovú i právnu argumentáciu, už žalobkyni doručené nebolo.

14. ESEP vydal 13. januára 2015 vo veci Trančíková proti Slovenskej republike rozsudok, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť protistrane daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. Pokiaľ súd takúto možnosť druhej procesnej strane nevytvorí, dochádza k porušeniu práva na spravodlivé konanie, ktoré je zaručené článkom 6 ods. 1 Dohovoru.

15. Keďže porušenie práva na spravodlivé konanie vyššie uvedeným spôsobom (nerešpektujúcim princíp rovnosti zbraní) bolo dôsledkom nesprávneho postupu súdu v odvolacom konaní, žalobkyni bola v takomto konaní odňatá reálna možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. Práve vyslovený názor bol v prejednávanej veci namieste zvlášť, ak vyjadrenie žalovanej obsahovalo i takú argumentáciu, s ktorou sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku vysporiadal, resp. ju prinajmenšom sčasti použil za základ svojich úvah (v tejto súv. por. najmä str. 6 vyjadrenia žalovanej na č. I. 589 a str. 9-13 na č. I. 598-600 spisu), avšak bez toho, aby ešte predtým, než tak urobil, rovnakú možnosť poskytol tiež strane, ktorá aj pred ním (rovnako ako predtým už pred súdom prvej inštancie) neuspela.

16. Dovolaciemu súdu preto neostalo iné, než rozsudok odvolacieho súdu v časti potvrdzujúcej

rozsudok súdu prvej inštancie a tiež v súvisiacom výroku o trovách odvolacieho konania zrušiť a vec mu v rozsahu zrušenia vrátiť na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 C. s. p.).

17. Žalobkyňa sa dovolaním okrem už uvedeného domáhala zrušenia rozsudku odvolacieho súdu aj v časti potvrdenia ním uznesenia súdu prvej inštancie o súdnom poplatku (kde dovolanie odôvodnila tým, že toto rozhodnutie je vecne aj právne nesprávne a súd jej tak odňal možnosť konať pred súdom - i tu s poukazom na § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.). Uloženie jej povinnosti zaplatiť súdny poplatok za odvolanie pokladala za rozporné so zákonom preto, že v konaniach začatých do 30. septembra 2012 sa s podaním odvolania nespájal vznik poplatkovej povinnosti, ona žalobu v prejednávanej veci podala v čase, keď konanie bolo ex lege (vecne) oslobodené od súdnych poplatkov a takéto oslobodenie sa malo vzťahovať na konanie ako celok (teda aj na odvolacie konanie) a trvať až do právoplatného skončenia konania.

18. K tomuto dovolaniu (podržiavajúcemu si autonómny charakter navzdory jeho formálnemu začleneniu do jedného podania žalobkyne) je potrebné uviesť, že smeruje proti rozhodnutiu, ktoré bolo síce urobené súčasťou rozsudku odvolacieho súdu, má však charakter uznesenia a tento nestráca, i keď rozhodnutie o uložení poplatkovej povinnosti s meritórnym rozhodnutím súvisí (§ 234 C. s. p., predtým § 167 ods. 1 O. s. p.).

19. V tomto prípade dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu odvolacieho súdu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

20. Prípustnosť dovolania podľa § 239 O. s. p. tu do úvahy neprichádza. Uznesenia odvolacích súdov, proti ktorým skoršie procesné právo dovolanie pripúšťalo, boli uvedené v ustanoveniach § 239 ods. 1 a 2 O. s. p., žalobkyňou napádaný výrok rozsudku odvolacieho súdu však nemá znaky žiadneho z nich. Navyše od 1. januára 2015 (teda aj v čase začatia odvolacieho konania v prejednávanej veci dňom 30. júna 2015) bolo podľa § 239 ods. 3 O. s. p. dovolanie (i keby smerovalo proti uzneseniam uvedeným v § 239 ods. 1 a 2 O. s. p.) neprípustné (vždy), ak smerovalo proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o súdnom poplatku.

21. Dovolanie by aj tu tak mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní, v ktorom bolo napádané rozhodnutie vydané, došlo k niektorej procesnej vade uvedenej v ustanovení § 237 ods. 1 O. s. p. Toto ustanovenie pripúšťalo (nad rámec už vyššie priblíženej vady podľa písmena f/) dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný a/alebo g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Treba ale zdôrazniť, že z hľadiska § 237 ods. 1 O. s. p. nebolo (a naďalej nie je) relevantné tvrdenie dovolateľky o existencii vady uvedenej v tomto ustanovení, ale len zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto vade skutočne došlo.

22. Dovolací súd preskúmal prípustnosť dovolania aj z pohľadu možného výskytu niektorej z práve spomínaných väd, nezistil však, že by konanie, či jeho výsledok (dovolaním napádaný rozsudok v časti potvrdzujúcej uznesenie o súdnom poplatku) bol postihnutý ktoroukoľvek takouto vadou. To platilo aj o namietanej (bližšie však nekonkretizovanej) vade podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p.

23. V prípade námietky nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím i prvoinštančným súdom, toto (samo osebe) prípustnosť dovolania nezakladá a dovolací súd by mal možnosť tu uvádzanou námietkou sa zaoberať len vtedy, ak by dovolanie bolo prípustné. O taký prípad tu ale nešlo, pričom dovolací súd na margo otázky, ktorú sa tu žalobkyňa snažila urobiť predmetom odvolacieho prieskumu, podotýka, že tento problém bol už vyriešený stanoviskom, dovolateľke však za pravdu nedávajúcim (v tejto súv. por. R 1/2016).

24. Vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobkyne v časti súdneho poplatku nebolo podľa § 239 O. s. p. prípustné, preukázaná nebola tvrdená vada konania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O. s. p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani iné zmätočnosť vady (v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až e/ a g/ O. s. p.), najvyšší súd vo zvyšku (nekrytom prvou vetou výroku tohto jeho uznesenia) dovolanie žalobkyne ako procesne neprípustné odmietol (§ 447 písm. c/ C. s. p.).

25. V novom rozhodnutí odvolací súd znova rozhodne o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

26. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.